

שינוי רישום של מעמד אישי בתעודת הזהות

בחודשים האחרונים, תושבים הניגשים למשרד הפנים ומבקשים לשנות את רישום מעמדם האישי במשרד הפנים מרווק לנשוי, נתקלים בבעיה. במקום לשנות את המעמד האישי ל"נשוי", כותב פקיד הרישום "לא יד" (לא ידוע) או "בברור", ומסרב לשנות את הכתוב. כמו כן, מסרב הפקיד לרשום את שם בן או בת הזוג בתעודת הזהות.

כך, למשל, סנאא רוב, בת 21, תושבת העיר העתיקה, ניגשה ב-14.10.97 למשרד הפנים כדי לחדש את תעודת הזהות שלה ולשנות את מעמדה לנשואה. היא הביאה למשרד הפנים העתק מחוזה הנישואין והעתק מחוזה השכירות, וקיבלה תעודת זהות חדשה. כעבור כחודש היא הבחינה שבתעודת הזהות שלה נרשם במשבצת של מצב אישי "לא יד". היא פנתה למוקד להגנת הפרט, שפנה למשרד הפנים בשאלה מדוע לא שונה מעמדה ומדוע לא נרשם שמו של בן זוגה בתעודת הזהות. המכתב נשלח ב-17.3.98 אך לא נענה עד לכתיבת דו"ח זה. כל עוד לא כתוב בתעודת הזהות כי התושב נשוי, הוא אינו יכול לבקש אישורי כניסה לבן-זוגו שאינו תושב או להגיש עברו בקשת איחוד משפחות.

תפקידו של פקיד המרשם אינו כולל מתן חוות דעת לגבי תוקף הנישואין, והוא חייב לשנות את המעמד האישי בהתאם לתעודת נישואין המוצגת בפניו. כך קבע בהמ"ש העליון, מפי השופט זוסמן:

ברשמו את מצבו המשפחתי של תושב, אין זה מתפקידו של פקיד הרישום ליתן דעתו על תוקפם של הנישואין. חזקה על המחוקק שלא הטיל על רשות ציבורית חובה שאין היא מסוגלת למלאה. די לו לפקיד, לצורך מילוי תפקידו ורישום המצב המשפחתי, אם הובאה לפניו ראייה שהתושב עך טכס נישואין. לשאלה מה תוקף יש לטכס שנערך יש לעתים פנים לכאן ולכאן ובירור תוקפם חורג מגדר מרשם התושבים.³¹

המעמד האישי הרשום בתעודת הזהות מהווה רק ראייה לכאורה לנכונותו,³² ולפיכך אינו מחייב. התעקשותו של משרד הפנים לא לשנות את הרישום במשבצת המצב האישי בתעודה, מהווה לפיכך הטרדה לשמה ודרך נוספת להקשות על חייהם של תושבי מזרח ירושלים.

4. מספרי זהות לילדים

לאחר מכן, ניגשים הוריו למשרד הפנים, שם מונפקת לילד תעודת לידה עם מספר זיהוי והילד נרשם בתעודות הזהות של ההורים.

ליד שרק אחד מהוריו הוא תושב מזרח ירושלים קיים הליך שונה. לאחר הלידה, מקבלים הוריו טופס הנקרא "הודעת לידת חיי", בלא שמופיע בו מספר זהות. כאשר הם ניגשים למשרד הפנים כדי לקבל תעודת לידה, גם זו ניתנת להם בלי שיצויין בה מספר זהות. לצורך קבלת מספר זהות, על ההורים להגיש "בקשה לרישום ילד" ולצרף לבקשה הוכחות על מרכז חיי המשפחה בירושלים.

הורים המגיעים למשרד הפנים כדי לקבל תעודת לידה ולרשום את הילד בתעודות הזהות שלהם, לא תמיד

תעודת זהות נחוצה כמעט לכל עניין בחיי היומיום – קבלת רישיון נהיגה, פתיחת חשבון בנק, בחינות בגרות ועוד. עבור תושבי מזרח ירושלים תעודת הזהות נחוצה עוד יותר, שכן בלא תעודת זהות הם צפויים לעימותים עם חיילים ושוטרי משמר הגבול. כדי לקבל תעודת זהות, יש לקבל מספר זהות ממשרד הפנים, ועבור חלק מתושבי מזרח ירושלים, זהו הליך ארוך וסבך.

ילד הנולד להורים ששניהם אזרחים או תושבים ישראלים, מקבל מספר זהות כבר בבית-החולים.

31. בני"צ 143/62, פונק שלזינגר נ. שר הפנים, פ"ד י"ז 225, 242. ר' גם בני"צ 230/86, שושנה מילר נ. שר הפנים ואח', פ"ד מ (4) 436.

32. סעיף 3 לחוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965.

מודעים לכך שאין לו מספר זהות. פקידי משרד הפנים לא מפנים את תשומת לב ההורים לכך שעליהם לפתוח בהליך רישום של הילד, אלא מנפיקים לילד תעודת לידה בלי מספר זהות. רק במקרים בהם ההורים מבחינים בעצמם בכך שלילד אין מספר זהות, הם מגישים בקשה לרישום.

יתרה מכך, על-פי סעיף 30(א) לחוק מרשם האוכלוסין, "מי שנולד בישראל והוא רשום במרשם, רשאי לקבל תעודת לידה". בכך שפקידי משרד הפנים מנפיקים תעודות לידה לילדים, הם יוצרים מצג מטעה כלפי ההורים לפיו הילד רשום במרשם האוכלוסין. נסיונו של **המוקד להגנת הפרט** לרשום ילדים ממזרח ירושלים על-סמך סעיף זה נכשל ומשרד הפנים דרש כי המשפחה תעביר להם הוכחות על מגוריה בירושלים.

כך היה, למשל, במקרה של נאדייה דרעאווי, תושבת מזרח ירושלים, שנישאה בשנת 1981 לתושב השטחים. ב-28.8.96 נולד לבני הזוג ילד, מוחמד, ובמשרד הפנים ניתנה להורים תעודת לידה בלי שצויין בה מספר זהות. בנובמבר 1996 פנה **המוקד להגנת הפרט** למשרד הפנים בדרישה כי יונפק למוחמד מספר זהות, בהסתמך על סעיף 30 לחוק מרשם האוכלוסין. המכתב לא נענה. **המוקד** פנה

למשרד הפנים שלוש פעמים נוספות בעניין זה, עד שבחדש דצמבר נענה כי "בנוגע לרישום מוחמד במרשם האוכלוסין, על מרשתכם שבנדון למלות בקשה לרישום ילדים ולצרף את כל ההוכחות על מרכז חיים בישראל".³³

מתן תעודת לידה בלי מספר זהות להורים הבאים לרשום את ילדם הוא ההליך הרגיל במשפחות בהן רק אחד מההורים הוא תושב מזרח ירושלים. משרד הפנים לא ינפיק לילד מספר זהות, גם כאשר ברור שמשרד הפנים כבר הכיר בכך שמרכז חיי המשפחה בירושלים.

הגב' לולו שלאלדה, תושבת שכונת א-טור, נשואה לתושב הכפר סעיר שבנפת חברון. ב-29.1.98, בעקבות עתירה לבג"צ שהגיש **המוקד להגנת הפרט**, אושרה בקשת איחוד המשפחות שהגישה עבור בעלה, דבר המצביע על כך שמשרד הפנים הכיר בכך שהמשפחה מתגוררת בירושלים. ב-4.4.98, כחודשיים לאחר אישור הבקשה, נולד לבני הזוג ילד. כאשר ניגשה הגב' שלאלדה למשרד הפנים על-מנת לרשום אותו, ניתנה לה תעודת לידה בלי מספר זהות. פקיד משרד הפנים לא ביקש ממנה למלא בקשה לרישום ילד ולא עיין בתיקה כדי להיווכח שרק לאחרונה הוכח מרכז חייה בירושלים.

33. כך במקור. מכתב למוקד להגנת הפרט מה-15.12.97.